

Vlaams
Parlement

ingediend op **585** (2015-2016) – Nr. 1
20 november 2015 (2015-2016)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Onderwijs
uitgebracht door Koen Daniëls, Jan Durnez en Steve Vandenberghe

over het oriënterend advies
van de Vlaamse Onderwijsraad
'Samen vorm geven
aan een geactualiseerd beleidskader voor
eindtermen, leerplannen en kwaliteitstoezicht'

Samenstelling van de Commissie voor Onderwijs:

Voorzitter: Kathleen Helsen.

Vaste leden:

Vera Celis, Koen Daniëls, Ingeborg De Meulemeester, Kathleen Krekels, Kris Van Dijck, Miranda Van Eetvelde;

Jos De Meyer, Jenne De Potter, Jan Durnez, Kathleen Helsen;

Ann Brusseel, Jo De Ro;

Caroline Gennez, Tine Soens;

Elisabeth Meuleman.

Plaatsvervangers:

Peter Persyn, Grete Remen, Axel Ronse, Willy Segers, Ann Soete, Manuela Van Werde;

Caroline Bastiaens, Sabine de Bethune, Vera Jans, Katrien Schryvers;

Jean-Jacques De Gucht, Francesco Vanderjeugd;

Katia Segers, Steve Vandenberghe;

Elke Van den Brandt.

Documenten in het dossier:

584 (2015-2016) – Nr. 1: Verslag van de gedachtewisseling

INHOUD

1. Toelichting door de Vlaamse Onderwijsraad.....	4
1.1. Inleiding	4
1.2. Inhoudelijk denkkader	4
1.3. Beleidsdesign.....	7
2. Vragen en opmerkingen van de leden	7
2.1. Tussenkoms van Koen Daniëls	7
2.2. Tussenkoms van Steve Vandenberghe	8
2.3. Tussenkoms van Vera Celis	8
2.4. Tussenkoms van Jos De Meyer.....	8
2.5. Tussenkoms van Caroline Gennez	9
2.6. Tussenkoms van Jo De Ro.....	10
2.7. Tussenkoms van Kathleen Krekels.....	10
2.8. Tussenkoms van Elisabeth Meuleman	11
2.9. Tussenkoms van Ann Brusseel	11
3. Antwoorden van de Vlor.....	11
Bijlagen: zie dossierpagina op www.vlaamsparlement.be	
Bijlage 1: Oriënterend advies van de Vlaamse Onderwijsraad	
Bijlage 2: Presentatie van de Vlaamse Onderwijsraad	

De Commissie voor Onderwijs wisselde op 29 oktober van gedachten met de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) over zijn oriënterend advies 'Samen vorm geven aan een geactualiseerd beleidskader voor eindtermen, leerplannen en kwaliteits-toezicht'. De powerpointvoorstelling en het advies zijn terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit verslag op www.vlaamsparlement.be.

1. Toelichting door de Vlaamse Onderwijsraad

1.1. Inleiding

Mia Douterlungne, administrateur-generaal, dankt het parlement om het Vlor-advies over de eindtermen te aanhoren. De raad bracht het advies uit op eigen initiatief. De aanleiding zijn passages in het regeerakkoord en de beleidsnota die stellen dat de eindtermen geëvalueerd worden met het oog op reductie en een duidelijkere formulering. De Vlor vindt strategische beleidsadvisering over die corebusiness van het onderwijsbeleid zijn taak.

Vooreerst vraagt ze de aandacht voor de bijlagen bij het advies. Het secretariaat heeft een achtergronddossier opgesteld met de belangrijkste ontwikkelingen, ook in andere landen, en de internationale denkkaders. Ten tweede wijst ze erop dat het advies oriënterend is. Het advies is oriënterend, in de zin dat de Vlor denksporen lanceert. De Vlor laat zich daarvoor inspireren door drie onderwijswetenschappers: de professoren Maarten Simons, Geert Devos en Geert Kelchtermans, alsook door de experts van de onderwijsorganisaties. Niet alle voorstellen zijn juridisch en organisatorisch in detail uitgewerkt. Zo ze aanvaard worden, verdienen ze nog fijnafstelling. De Vlor ziet twee grondstromen voor het debat: de cruciale zaken die kinderen, jongeren en ook volwassenen moeten leren én hoe de gewenste leerinhouden leiden tot leerresultaten. Voor dat laatste verbreedt de raad de focus want de eindtermen staan in relatie tot andere instrumenten die hetzelfde doel hebben zoals leerplannen, studierichtingprofielen, leermaterialen en handboeken. De titel van het advies is dan ook: 'Een actueel beleidskader voor eindtermen, leerplannen en kwaliteit'. Naast een inhoudelijk denkkader geeft de Vlor ook advies over het beleidsdesign.

Het advies kwam tot stand in een werkgroep voorgezeten door Geert Schelstraete en werd besproken in verschillende deelraden. Roos Herpinck ondersteunde het proces als stafmedewerker en licht het advies in grote lijnen toe.

1.2. Inhoudelijk denkkader

Roos Herpinck, stafmedewerker, deelt het advies in twee grote delen in: een inhoudelijk denkkader en het beleidsdesign. Inzake de inhoud zijn er meerdere benaderingen (lagen) noodzakelijk. In de discussies is het woord balans het vaakst gevallen. Evenwichtige leerinhouden zijn voor de raad een balans tussen maatschappelijke verwachtingen, de ontwikkeling van een jongere en de manier waarop die tegen het leven aankijkt, de professionaliteit van het onderwijs en onderwijskwaliteit. Het advies is vooral gefocust op de tweede laag: het instrumentarium nodig voor onderwijskwaliteit en het bereiken van de leerinhouden. Zo tracht de Vlor complementair te zijn aan het maatschappelijke en parlementaire debat.

Met einddoelen zal de spreker alle doelen uit het verleden aanduiden, dus zowel eindtermen, specifieke eindtermen, competenties, ontwikkelingsdoelen enzovoort. Met kerndoelen duidt ze nieuwe doelen aan. Dat is de term die in Nederland gebruikt wordt, wat niet betekent dat de raad delen van of geheel het Nederlandse model wil overnemen. De raad introduceert de term enkel om het onderscheid te maken. De Vlor start met het beantwoorden van de vraag of de

beleidsingreep nodig is, gaat verder met de verhouding tussen kerndoelen en andere kwaliteitsinstrumenten en eindigt met welke grote principes aan de basis liggen van de kerndoelen.

1.2.1. Waarom nadenken over kerndoelen?

De Vlor ziet vijf grote redenen voor verandering. In vijftientwintig jaar einddoelen is de focus verschoven van een kader voor kwaliteitszorg in de school naar een maatstaf voor de individuele prestaties van de leerling. De tweede reden is dat men met de einddoelen een ideaalbeeld van de lerende beschrijft. Dit leidt tot spanningen met betrekking tot de haalbaarheid van de einddoelen. De derde reden is dat de einddoelen een juridisch kluwen geworden zijn. Uitleggen wat eindtermen zijn, hoe die moeten worden bereikt en nagestreefd op verschillende niveaus, is voer voor technici. De minister wil een debat voeren over kwaliteit in onderwijs, over de verhouding tussen interne en externe kwaliteitszorg, maar dat kan niet los staan van het debat over einddoelen. Vertrekken van de professionaliteit van de leerkrachten betekent eveneens dat de einddoelen daaraan aangepast moeten zijn.

1.2.2. Verhouding kerndoelen en andere kwaliteitsinstrumenten

Roos Herpelinck vervolgt met de verhouding tussen de kerndoelen en de andere kwaliteitsinstrumenten. De kerndoelen zitten op een spanningslijn tussen de maatschappelijke opdrachten en sturing en de vrijheid van onderwijs, vervat in de pedagogische missie van onderwijs. Sommige instrumenten hebben een stevig maatschappelijk fundament nodig, verankerd in decreten en in parlementaire documenten. Het parlement bepaalt de kerndoelen, maar het zou nuttig zijn als het vooraf een maatschappelijk kader zou schetsen, de Vlor noemt dat de maatschappelijke opdracht van het onderwijs. In de meeste niveaudecreten wordt de opdracht van die onderwijsvorm beschreven. Bij het niveaudecreet over het hoger onderwijs echter zijn aan de maatschappelijke opdracht de Dublin-descriptoren gekoppeld. Die duiden aan op welk competentieniveau een bachelor of master moet kunnen functioneren. Dat is de basis voor de studiebekrachtiging maar ook voor het kwaliteitsdenken. De Vlor stelt nu voor om ook voor het leerplichtonderwijs te onderzoeken of dergelijke descriptoren mogelijk zijn. Zo worden de vergelijkbaarheid van de studiebewijzen en de maatschappelijke opdracht van het onderwijs verankerd. Daarbij vormen ze een breed fundament voor andere kwaliteitsinstrumenten. Dat denkspoor moet uiteraard nog technisch onderzocht worden.

De kerndoelen beschrijven de kennis, vaardigheden, attitudes die belangrijk zijn voor elke lerende. Dat volstaat echter niet. De Vlor denkt dat het ook nodig is de leerplannen te bespreken en hoe een betere balans kan bereikt worden tussen wat in de kerndoelen staat en de concretisering in de leerplannen. Die drie instrumenten – de maatschappelijke opdracht, de kerndoelen en de leerplannen – vormen een continuüm om ervoor te zorgen dat de jongere leert wat hij moet leren om zich duurzaam in de samenleving te integreren. Die leerresultaten krijgen vorm in een leerproces dat de leerkracht begeleidt. Hij gebruikt daarvoor didactische materialen, die meer zijn dan louter handboeken. De professionaliteit van de leerkracht is hier cruciaal. Voor alle voornoemde bouwstenen kunnen referentiekaders ter inspiratie dienen, zoals de Vlaamse kwalificatiestructuur.

Met de kerndoelen geeft de overheid de school een mandaat voor de studiebekrachtiging. Vandaar is er de koppeling aan de maatschappelijke opdracht van het onderwijs. Kerndoelen moeten niet alleen dienen om te beoordelen of de jongere een diploma of een studiebewijs krijgt, maar vooral voor kwaliteitstoezicht door de overheid via de inspectie. Daarom moeten ze een legitimeerbaar en duidelijk kader bieden dat de inspectie bij de doorlichting van een school kan

gebruiken. Daarnaast moet de school zelf er een beleid voor interne kwaliteitszorg op kunnen enten. Tot slot moeten ze ook duidelijk en hanteerbaar zijn voor de leerkrachten.

Met andere woorden: vertrekpunt zijn opnieuw de leerresultaten, die worden aangestuurd door de leerplandoelen, die gebaseerd zijn op kerndoelen, die op hun beurt de vertaling zijn van de maatschappelijke opdracht van een onderwijsniveau of studierichting. In kwalificatiegerichte opleidingen in secundair en volwassenenonderwijs, of ze gericht zijn op doorstroming of inzetbaarheid op de arbeidsmarkt, kan het nuttig zijn om een en ander te verfijnen. Daarom stelt de Vlor voor dat onderwijsverstrekkers en overheid daarvoor ook nog studierichtingsprofielen bepalen.

1.2.3. Perspectiefwissels binnen de kerndoelen

De kerndoelen kunnen opgemaakt worden vanuit verschillende perspectieven. De Vlor ziet daarvoor drie belangrijke elementen: een evenwicht tussen ontwikkelingsgerichtheid en ambitie; een positieve invulling; en een breed vormingsconcept. Het is niet de bedoeling de handelingsplanning of individuele leertrajecten van het buitengewoon onderwijs te willen veralgemenen. Dat hij ze ontwikkelingsgericht wil maken, betekent niet dat de raad van de kerndoelen ontwikkelingsdoelen wil maken. De Vlor bedoelt met ontwikkelingsgerichtheid vooreerst dat de lerende meer kansen moet krijgen om actor te zijn in zijn leer- en ontwikkelingsproces. Momenteel zijn de einddoelen te consecutief opgebouwd, waarbij er vanuit gegaan wordt dat wat eens verworven is, verworven blijft. De Vlor zoekt daarin de oorzaak van bepaalde tegenvallende resultaten op het Programme for the International Assessment of Adult Competencies (PIAAC) over geletterdheid. Om te blijven hangen, moet de kennisbasis van een vorig onderwijsniveau verder uitgediept en verbreed worden en in een andere context toegepast. Kerndoelen moeten dus leerlussen initiëren, het leren wordt dan cyclisch benaderd.

Om kerndoelen ontwikkelingsgericht te formuleren – het eerste perspectief – zouden ze best geordend worden in bredere ontwikkelingsdomeinen van een lerende (basisonderwijs) of cultuurdomeinen (in het secundair onderwijs). Door die integratie wordt vermeden dat doelen per vak overlappen. Ze slechts één keer formuleren verduidelijkt en versobert het stelsel. Om de ambitie en het doelgericht handelen in scholen te stimuleren, schetsen de kerndoelen een optimaal leertraject. Kerndoelen zijn een resultaatsverbintenis op systeemniveau: de school moet dus de leerdoelen bereiken met haar leerlingen, niet leerling per leerling of leerdoel per leerdoel. Uiteraard is dat gekoppeld aan een intern kwaliteitsbeleid.

De Vlor pleit er ook voor de kerndoelen op een positieve manier in te vullen, het tweede perspectief. Nu zijn einddoelen minimumdoelen waarvan vooraf gezegd wordt dat ze slechts haalbaar zijn voor driekwart van de leerlingen. De Vlor wil kerndoelen die gehaald kunnen worden door de hele leerlingenpopulatie. Dat zou kunnen door een minder strikte cesuur tussen leerplichtonderwijs en levenslang leren. In het systeem van levenslang leren kunnen die competenties voort ontwikkeld worden. De kerndoelen moeten gebaseerd zijn op wat een toekomstige burger moet kennen en kunnen, maar dan in essentiële en grote lijnen. Nu zijn eindtermen ingedeeld in kennis, vaardigheden en attitudes. De Vlor suggereert dat te vervangen door het breed geletterdheidsconcept van de OESO (PIAAC): duurzaam in de samenleving kunnen blijven functioneren op een basaal niveau (OESO: Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling). Een ander element van de positieve invulling is door de Vlor een overlappende consensus genoemd. Van allerlei zijden worden terecht verwachtingen in het onderwijs geuit. Op een bepaald moment moet de doorsnede bepaald worden.

Het derde perspectief is het brede vormingsconcept. Vertrekkende van een basisvorming is er kwalificatiegerichte of doorstromingsgerichte vorming mogelijk. De Vlor pleit ervoor om in alle onderwijsvormen een doorstromingsgerichte component te behouden. Ook in leren en werken, ook in het volwassenen-onderwijs, moet er dus gewerkt worden aan leercompetenties die de basis zijn van levenslang leren. Aan zijn definitie van brede vorming heeft de Vlor toegevoegd dat jongeren een eigen houding of visie dienen te ontwikkelen.

De Vlor ziet enkele balansen die gerespecteerd dienen te worden in de leerplannen, de kerndoelen en de maatschappelijke doelen én in studierichtings-profielen. Indien die balansen niet goed gaan zitten dringt de Vlor aan op het behoud van de afwijkingsprocedure voor koepels die zich niet in de grote stroom van de kerndoelen herkennen.

1.3. Beleidsdesign

In het beleidsproces ziet de Vlor een maatschappelijk debat noodzakelijk. Voorts vraagt de raad aandacht voor de link tussen brede vorming en de Vlaamse kwalificatiestructuur zodat ze goed gepositioneerd zijn in het eindproduct van de kerndoelen. De Vlor suggereert een kwaliteitscirkel, een PDCA-cirkel (plan-do-check-act/adjust) om adequaat te bepalen wanneer kerndoelen te herzien. Waarom geen houdbaarheidsdatum voor kerndoelen, bijvoorbeeld zes jaar, waarna de doelen geëvalueerd worden met wetenschappelijk onderzoek en een breed debat, en bijgestuurd worden?

2. Vragen en opmerkingen van de leden

2.1. Tussenkoms van Koen Daniëls

Koen Daniëls wijst vooraf op het belang van dit debat. Uit de documenten van de Vlor en de reactie daarop van de Christelijke Onderwijscentrale (COC) leidt hij af dat de discussies breed en diep zullen worden gevoerd. N-VA vindt het belangrijk dat het parlement de discussies voert, omdat er aan zijn leden vragen gesteld worden over de goede functionering ervan. Zo klaagt een verzoekschrift aan dat leerlingen die de eindtermen bereiken toch niet slagen voor de oriënteringsproef voor arts en tandarts, wat bewijst dat het behalen van eindtermen aan interpretatie onderhevig is.

Vlaanderen heeft sterk onderwijs. De introductie van de nieuwe term kerndoelen en enkele passages in het advies, doen het uitschijnen alsof de eindtermen een kwalijke reputatie hebben. Zo stelt de raad dat leerkrachten eindtermen als een strak keurslijf ervaren. Leerkrachten werken helemaal niet met eindtermen, wel met leerplannen. Hij waarschuwt ervoor op de eindtermen een odium te laden.

Er bestaat inderdaad een spanningsveld tussen de vrijheid van de leerkracht en de maatschappelijke eisen. De eindtermen laten genoeg vrijheid, het zijn de leerplannen die ze dichttimmeren. De discussie moet dus zuiver gevoerd worden en over de inhoud gaan. Voor de spreker heeft de Vlor ongelijk dat de doelen focussen op de gemiddelde leerling. Eindtermen zijn integendeel minimumdoelen, die door de meerderheid van de leerlingen moeten worden bereikt opdat de school zou worden gefinancierd.

Hij informeert of de Vlor ook concrete eindtermen met te bereiken minima wil net als het regeerakkoord? Nu blijkt uit oriëntatieproeven dat 25 percent van de jongeren die starten aan de universiteit de regel van drie niet kent of kan toepassen. Voor de Vlor is de consecutiviteit van de eindtermen problematisch, nochtans wordt de logische opbouw van de eindtermen net doorbroken door de

leerplannen. Waarom kiest de Vlor voor de Dublindescriptoren, de invulling ervan is immers zeer divers? Gaat dat niet in tegen het streven naar concreetheid?

Voorts wil hij weten waar de Vlor het haalt dat men er bij de ontwikkeling van einddoelen vanuit ging dat de doelen haalbaar moesten zijn voor 75 percent van de leerlingenpopulatie. Het lid zou graag zien dat alle leerlingen die het secundair onderwijs verlaten de regel van drie kennen. Hij informeert naar de precieze draagwijdte van de autonomie van de leerkracht die de Vlor vraagt. Als de nieuwe eindtermen vrijheid laten, maar die elders beperkt wordt, verandert er niets.

Peilingsproeven zijn voor de overheid het geschikte instrument om na te gaan of de eindtermen – weze het dan kennis, vaardigheid of attitude, de minima om in de maatschappij te functioneren – bereikt worden. De vrees dat het centrale testen zullen worden, is onterecht. Dergelijke toetsing is niet gemakkelijk maar onontbeerlijk om de stand van zaken te kennen, maar ook om het vertrouwen van de belastingbetaler en van de ouder te bevestigen. Pas met die resultaten kan er ook bijgestuurd worden, ook door een schooldirecteur. Dat is geen blijk van wantrouwen, kwaadwilligheid of een controlecultuur.

Financiële geletterdheid is broodnodig, maar als dat niet concreet omschreven wordt, bestaat de kans dat elke school of elk net er iets anders onder verstaat. Concrete doelen formuleren is niet gemakkelijk, maar met de veelheid van doelen die de Vlor nu vraagt, kerndoelen, maatschappelijke doelen, leerplandoelen, vreest het lid net voor minder concretisering. Leerkrachten hebben heel wat stress, ze willen het goed doen, maar hebben niet altijd de nodige houvast. Heeft de Vlor het daarover gehad?

Tot slot informeert hij wat mis is met de term eindtermen. Ook als ze kerndoelen genoemd worden, blijven het minimumdoelstellingen waarvan een percentage van de leerlingen ze moet halen en die balanceren tussen invulling en vrijheid. Waar zitten de concreetheid en de vrijheid en wie bepaalt die?

2.2. Tussenkoms van Steve Vandenberghe

Steve Vandenberghe is tegen overmatige planlast maar vindt dat de overheid de doelen moet opleggen. De scholen worden daarvoor gesubsidieerd. Hij pleit vooral voor een uniform, gemakkelijk hanteerbaar en weinig tijdrovend opvolgingsinstrument.

2.3. Tussenkoms van Vera Celis

Vera Celis denkt ook dat goede eindtermen de juiste balans moeten vinden tussen de maatschappelijke verwachtingen en de taak van de overheid. Voor ouders is het belangrijk te weten wat de overheid oplegt maar ook wat vrij is en hoe dat door de scholen kan worden ingevuld. Ze vraagt de Vlor of ouders geconsulteerd zijn of worden, of enkel informatie kregen of krijgen. Leerkrachten zijn sleutelfiguur in het uitvoeren van eindtermen en leerplannen, al dan niet met handboeken. Een goede lerarenopleiding is dus cruciaal. Kennisoverdracht moet voor de spreker centraal blijven staan, de lat moet ook hoog genoeg liggen. Hoe kan men ervoor zorgen dat teveel vrijheid dat niet hypothekeert?

2.4. Tussenkoms van Jos De Meyer

Jos De Meyer vraagt welke vier partners van de Vlor zich onthouden hebben bij de stemming over het advies en wat hun motieven zijn.

2.5. Tussenkomsst van Caroline Gennez

Caroline Gennez ziet de doelstellingen van het onderwijs als hét maatschappelijke debat van de eenentwintigste eeuw. Er zijn twee niveaus: een maatschappelijk en een onderwijstechnisch debat. In het debat worden best zoveel mogelijk belanghebbenden betrokken. Daarvoor is het beter het ingewikkelde onderwijsjargon achterwege te laten en het vooral te hebben over grote lijnen, dus over wat jongeren kunnen, kennen en beleven op school met ouders, leerlingen en ook wel leerkrachten.

Onderwijs is voor sp.a de sociale zekerheid van de eenentwintigste eeuw, de belangrijkste motor van emancipatie en maatschappelijke vooruitgang. Onderwijs mag niet louter talenten voor de economie opleiden, maar vooral burgers voor een samenleving waar diversiteit de norm is. In het maatschappelijke debat moet de lerende centraal staan. Het pleit voor de Vlor dat hij vereenvoudiging wil en een opkuis van de termen suggereert. Daarnaast is het goed dat de raad uitgaat van wat het ideaal is. Het onderwijs moet ambitieus zijn: de lat hoog leggen maar ook de kloof, die in dit land groot is, dichten. Het is niet omdat er heel wat leerlingen de eindtermen niet halen, dat ze versoepeld moeten worden. Ze pleit voor gezonde ambitie op maat van de lerende, maar ook voor een eenvoudig en transparant doorlichtingsinstrumentarium om te controleren dat zoveel mogelijk lerenden de einddoelen ook halen. Zo kan de lat toch nog wat hoger gelegd worden dan vandaag het geval is.

Het lid is voor een sterk sturende rol van de inspectie, wat het streven naar minder planlast niet moet doorkruisen mits er een uniform kwaliteits- en beoordelingskader is. Niemand is erbij gebaat dat leerkrachten veel tijd spenderen aan het louter afvinken van doelstellingen. Ook de inspectie beperkt zich nog te veel tot loutere afvinkcontrole. Doorlichtingen kunnen dus beter. De inspectie moet de dialoog met de school aangaan, zodat er ook doorsijpelt wat mensen op het terrein belangrijk vinden.

Bij de herdefiniëring van eindtermen vindt sp.a het belangrijk niet alleen aandacht te besteden aan burgerschapsvorming, ethiek, levensbeschouwing, filosofie maar ook de doorbraak te forceren naar het onderwijs van de eenentwintigste eeuw. Sp.a pleit voor één vak levensbeschouwing voor alle netten met 'teaching about religion' in plaats van 'teaching in religion'. Voor het samenleven in diversiteit in steden en gemeenten kan dat een belangrijke stap voorwaarts zijn. Wallonië heeft een beperkte doorbraak naar interlevensbeschouwelijke dialoog gerealiseerd door een aantal uren levensbeschouwing, ethiek en filosofie (LEF) te geven. In Luxemburg zijn er afspraken met de koepels voor één vak LEF, het officiële onderwijs is daar alvast helemaal voor gewonnen. En sp.a wil dat ook hier invoeren, zo niet vreest de partij voor de oprichting van scholen die weliswaar beantwoorden aan de vrijheid van onderwijs maar maatschappelijk minder wenselijk zijn. Dat Ann Brussel daar al lang van overtuigd is, verheugt Caroline Gennez.

De leerplannen mogen voor sp.a, alsook voor heel wat onderwijsmensen, best wat uniformer. De officiële onderwijsverstrekkers lijken daartoe bereid, en ook van andere onderwijsverstrekkers mag dat verwacht worden. Dat zou jongeren en hun ouders de nodige rechtszekerheid bieden, maar ook in het voordeel zijn van leerkrachten die in hun loopbaan soms voor verschillende netten werken.

Een ander belangrijk aspect is de autonomie van de leerkracht. Louter het handboek overlopen, zal minder kinderen enthousiast maken dan maatwerk en een eigen interpretatie van de doelen. Uiteraard houden nieuwe eindtermen verband met de hervorming van de lerarenopleiding en van het secundair

onderwijs. De eindtermen van het secundair kunnen heel wat eenvoudiger als in het nieuwe matrixmodel het aantal studierichtingen beperkt wordt.

Kortom, dat de Vlor uit eigen initiatief adviseert is een goede zaak. Ze vraagt de minister het parlement geregeld te informeren over de evoluties in de focusgroepen, de opinies van de belanghebbenden zodat het ten volle kan deelnemen aan het maatschappelijke debat.

2.6. Tussenkomsst van Jo De Ro

Voor Open Vld zijn de ambities om de eindtermen af te stoffen, te moderniseren, te schrappen waar mogelijk, nieuwe toe te voegen, belangrijk, aldus *Jo De Ro*. Vlaanderen verandert op vijftien tot twintig jaar sterk. Het parlement mag niet licht gaan over het bepalen van wat kinderen moeten kennen en kunnen om in de maatschappij van de toekomst te functioneren.

Het komt erop aan om ervoor te zorgen dat wie de leerplannen bepaalt, de ambitie om zuurstof en speelruimte aan leerkrachten te geven, deelt. Participatie van leerkrachten, leerlingen, ouders, burgers is wezenlijk, maar werkt slechts als ze zich ernstig genomen voelen. Buitenlandse voorbeelden kunnen inspireren maar ook valkuilen blootleggen. Open Vld pleit er dan ook voor dat het parlement zijn volledige palet participatie-instrumenten gebruikt: hoorzittingen, werkbezoeken, buitenlandse zendingen enzovoort. Om eindtermen stabiel te maken, is het ook nodig om niet alleen naar een brede maatschappelijke maar ook naar een zo breed mogelijke parlementaire steun te streven.

Eindtermen moeten niet om de haverklap veranderen maar het idee van een PDCA-cyclus is interessant. Het komt erop aan net die termijn te hanteren die nodig is om te bepalen of een eindterm goed gewerkt heeft en dat is niet noodzakelijk zes jaar. Zelfs de meest excellente eindtermen hebben geen effect zonder vooruitgang op andere terreinen zoals de hervormingen van de lerarenopleiding en van het secundair onderwijs. De vaststelling dat in het secundair onderwijs heel wat leerkrachten niet opgeleid zijn in het vak dat ze doceren, vindt de spreker – met alle respect voor de mensen die dat doen – tekenend.

Kortom, de parlementscommissie moet hier tijd voor nemen. Participatie mag niet verworden tot een schaamlapje, ook niet voor groepen die minder georganiseerd zijn en dus minder snel gehoord worden. Dat is geen nieuwigheid, Vlaanderen heeft al meermaals een echt publiek debat georganiseerd. De teksten moeten duidelijk zijn, aangepast aan de nieuwe behoeften, met behoud van wat goed is, met de durf om te schrappen. Een brede basissokkel is belangrijk, waarna verdere specificatie kan. De lat moet voldoende hoog liggen voor alle leerlingen.

2.7. Tussenkomsst van Kathleen Krekels

Kathleen Krekels wil het M-decreet bij de discussie betrekken. De Vlor vindt de eindtermen en de leerplannen te weinig op maat en te consecutief, terwijl leren cyclisch verloopt: herhalen, verbreden, verdiepen. Daarnaast zijn ze volgens de raad te veel gefocust op de gemiddelde leerling, de gemiddelde school. Het recente M-decreet is volgens de Vlor een bijkomende aanleiding om over het verband tussen differentiatie en eindtermen na te denken. Ze leest de passage uit het advies over het M-decreet voor: "Leerlingen met specifieke onderwijs- en opvoedingsnoden hebben hierbij recht op 'redelijke aanpassingen'. Het gemeenschappelijke curriculum wordt uitgedrukt in de leerplannen die op hun beurt de eindtermen bevatten. De eindtermen bepalen daarom in sterke mate de eisen die het gemeenschappelijke curriculum aan lerenden stelt.". Ook nu zijn er

al leerlingen die met redelijke aanpassingen de doelen bereiken maar ook leerlingen die een individuele leerlijn volgen en dus niet altijd de algemene doelen bereiken, maar toch een diploma verwachten. Ambitieuze doelstellingen en doelstellingen op maat botsen dus.

Ze heeft er ook oog voor dat leerplandoelen niet altijd voldoende aansluiten bij de eindtermen en planlast verhogen. De huidige handboeken sluiten eerder aan bij de leerplannen. Kathleen Krekels wil ambitieuze eindtermen, met aangepaste handboeken, met een differentiatie tussen basis, verbreding en verdieping. Het komt erop aan alles uit elke leerling halen, en ervoor te zorgen dat iedereen de doelen haalt. Voor N-VA moeten de eindtermen vooral resultaatsgericht zijn, meer dan ontwikkelingsgericht. Hoe denkt de Vlor daarover?

2.8. Tussenkomsst van Elisabeth Meuleman

Elisabeth Meuleman bevestigt het belang van het debat dat ook voor haar vooral over de inhoud zou moeten gaan. Sinds twintig jaar is er heel wat veranderd: op technologisch vlak en op maatschappelijk vlak. Onderwijs moet steeds aangepast zijn aan de context, maar ook leerlingen blijven boeien. Ze waarschuwt ervoor niet al te veel te vervallen in de technische discussies van wat versus hoe. Iedereen is het er min of meer over eens dat de overheid het wat bepaalt, de scholen en koepels bepalen, conform hun pedagogische projecten, het hoe. De overheid moet vertrouwen geven maar de inhoud, het wat, uitgebreid en concreet genoeg vastleggen. Ze hoopt dat de koepels niet in een defensieve kramp vervallen en onterecht denken dat de overheid zo ingrijpt in hun autonomie. Dat blijkt niet uit het Vlor-advies maar wel in enkele andere nota's.

Zoveel mogelijk leerlingen moeten voor Groen de eindtermen halen. Het kan niet de bedoeling zijn de lat lager te leggen, maar wel door een andere aanpak, onder meer maatwerk, meer succes te boeken. Ook bij de brede eerste graad is bekeken hoe men alle leerlingen kan meekrijgen door verdieping, versnelling en remediëring. Ze oppert gedifferentieerde attestering.

Groen wil graag meewerken en een stempel drukken op wat zo belangrijk is voor het onderwijs door een parlamentsbreed gesteund voorstel, maar dit heeft de potentie een zwaar ideologisch geladen debat te worden. Niet alleen over de cesuur tussen wat en hoe, maar ook over de inhoud op zich, bijvoorbeeld eindtermen die gericht zijn op de arbeidsmarkt of op de complete ontwikkeling van het kind. De spreker waarschuwt ervoor het debat niet te laten ontaarden in een loopgravenoorlog zoals bij de hervorming van het secundair onderwijs. Dan kan moeilijk van de oppositie verwacht worden het eens te zijn met de anderen. Daarbij beseft ze natuurlijk terdege dat de organisatiestructuur van het secundair onderwijs en de lerarenopleiding en de eindtermen niet van elkaar los te koppelen zijn.

2.9. Tussenkomsst van Ann Brussel

Ann Brussel vraagt aandacht voor de genderdiscriminatie in het onderwijs. Jongens en meisjes kiezen andere studierichtingen, leren anders en varen wel bij andere pedagogische methoden. De Vrouwenraad stelt scherp dat in vakgebonden eindtermen de gelijkheid tussen meisjes en jongens een blinde vlek is. Zo ver wil het lid niet gaan maar samen met de Vrouwenraad vraagt ze wel een genderanalyse van de eindtermen.

3. Antwoorden van de Vlor

Mia Douterlungne heeft vragen om informatie en verdieping gehoord, maar ook al standpunten. Doordat het om een oriënterend advies gaat, komt de verdieping

nog niet aan bod. De Vlor wil daarvoor eerst in dialoog gaan met het parlement en met de minister. Het parlement of de minister kunnen de raad ook bijkomend advies vragen of de raad kan daar zelf toe beslissen. Vier leden van de Vlor hebben zich onthouden: twee van de Vlaamse Vereniging van Studenten omdat ze nieuw waren en zich niet hebben kunnen voorbereiden en twee van COC. De parlementsleden hebben van COC daarover verduidelijking gekregen via e-mail.

Ze stelt voor dat tijdens deze zitting vooral ingegaan wordt op vragen ter verduidelijking en geeft hiervoor het woord aan Roos Herpelinck.

Volgens *Roos Herpelinck* wil de Vlor door de term kerndoelen te introduceren juridische spitstechnologie over de verschillende statuten van alle huidige termen vermijden. Dat ontwikkelingsdoelen in het kleuteronderwijs, buitengewoon onderwijs en de eerste graad secundair een andere inhoud hebben, is moeilijk uit te leggen. Eigenlijk is het in de eerste plaats een pleidooi voor een heldere terminologie. De Vlor heeft de term ook geïntroduceerd om duidelijk te maken dat het over de nieuwe doelen gaat en dat de raad een perspectiefwissel bepleit.

In het advies staan wel wat uitspraken over de leerplannen. Bepaalde principes die de Vlor vooruitschuift, slaan op het hele systeem, dus zowel de maatschappelijke, de kern-, als de leerplandoelen. De Vlor stelt ook duidelijk dat hij kan instemmen met strengere goedkeuringscriteria voor de leerplannen, zeker als kerndoelen op een generiek niveau geformuleerd worden. Ook dat hoort bij een balans in evenwicht. Terloops meldt ze dat generiek niet betekent minder ambitieus.

De onderwijsverstrekkers in secundair en volwassenenonderwijs moeten afspraken maken over studierichtingsprofielen vooraleer ze leerplannen opstellen. Die afspraken over wat waar aangeboden zal worden, kunnen eveneens opleidingsprofielen of onderwijskwalificatiedossier genoemd worden. Of er afspraken zijn, zou één van de strengere criteria voor de goedkeuring van leerplannen kunnen zijn. De profielen zullen ook zowel de leerplanmakers als het bredere publiek duidelijk maken hoe een bepaalde studierichting ingericht is. Dat vormt dan meteen een band met de hervorming van het secundair onderwijs.

Of iets voldoende concreet is, hangt af van het doel. Voor inspectiedoeleinden is dat anders dan voor studiesanctioneringsredenen. Daarom is het belangrijk goed te weten waarvoor het moet dienen en geen verschillende functies en doelen in één instrument te voegen.

Metten is belangrijk voor zowel interne als externe kwaliteitszorg, dus zowel voor de overheid als voor de school zelf. Peilingsproeven zijn daar dus ook waardevol voor.

Zowel ouders als leerlingen hebben een grote inbreng gehad in de werking van de Vlor-werkgroep. De scholieren drongen er bijvoorbeeld op aan om het leerlingperspectief in te brengen, en niet alles vanuit de volwassenen te bekijken. Dat perspectief van de lerende is in het advies verder uitgewerkt.

De Vlor-werkgroep ziet ambitieus en ontwikkelingsgericht werken niet als tegenstrijdig. Hij wil de lat hoog leggen door kerndoelen die leerlussen mogelijk maken, te groeperen in ontwikkelingsdomeinen of cultuurdomeinen. Door herhaling, inoefening en verbreding, krijgt elke leerling meermaals de kans doelen te bereiken. Het ontwikkelingsgericht formuleren van kerndoelen is ook nodig voor het M-decreet. De Vlor deelt de bezorgdheid over de studiesanctionering in geval een leerling in grote mate gedispenseerd wordt of een afwijkend persoonlijk leertraject volgt. In dit advies is daar niet nader op ingegaan, het zal duidelijk worden bij de verdere ontplooiing van het M-decreet.

De voorzitter begrijpt dat het parlement een breed en participatief maatschappelijk debat over deze wezenlijke kwestie wil. Ze vindt het positief dat de oppositie wil meewerken aan een consensus. Ze dringt er bij de leden op aan de openheid hebben om echt te luisteren naar experts en doelgroepen en om nieuwe inzichten in overweging te nemen. Zij heeft ook de vraag van de Vlor gehoord om in dit proces verder samen te werken en de Vlor verder te betrekken.

Kathleen HELSEN,
voorzitter

Koen DANIELS
Jan DURNEZ
Steve VANDENBERGHE,
verslaggevers